

Лекція 13

Списки, кортежі та множини

Записати результат роботи програми (якщо Ви вважаєте, що результатом є помилка, напишіть – «помилка» або «error»):

1	<code>x = ["2016", "2017"]; y = x.copy() y[1] = "2018" ; print(x,y)</code>	15	<code>r = range(0, 36, 6) for i in r: print(i, end = " ")</code>
2	<code>s = ("я", "str", "рядок", 10, 42.1, False) b = list(s[4:1:-1]); print(b)</code>	16	<code>arr = [[] for i in range(2)] arr[0].append(3); print(arr)</code>
3	<code>arr = []; arr.append(1) arr.append("byte"); print(arr)</code>	17	<code>arr = [[] for i in range(2)] arr[1].append(4); print(arr)</code>
4	<code>x, y = [2, 3], [2, 3] ; x[1] = 50; print(x, y)</code>	18	<code>x = y = [2, 3]; x[1] = 50; print(x, y)</code>
5	<code>>>> x, y = [1, 2], [1, 2] ; x is y</code>	19	<code>>>> x = [1, 2, 3, 4, 5]; z = x[:]; z is x</code>
6	<code>x = [1, [4, 5]]; y = list(x); y[0] = 200 y[1][1] = 100; print(x,y)</code>	20	<code>import copy; x = [1, [4, 5]] y = copy.deepcopy(x); y[1][1]=100; print(x,y)</code>
7	<code>>>> nested = [[1, 2, 3],[4, 5, 6],[7, 8, 9]] >>> nested[0]; nested[1][2]</code>	21	<code>import copy; x = [1, 2]; y = [x, x] z = copy.deepcopy(y); z [0][0]=300; print(y,z)</code>
8	<code>>>> arr = [1, "str", 4.1, "5"]; arr[1] ; arr[-3]</code>	22	<code>>>> x, y, *z = [2, 10, 3, 9, 5]; x, y, z</code>
9	<code>>>> x, *y, z = [2, 4, 6, 8, 10]; x, y, z</code>	23	<code>>>> x, *y, *z = [1, 2, 3, 4, 5]; x, y, z</code>
10	<code>>>> arr = [1, 2, 3, 4, 5, 6]; arr[6]</code>	24	<code>>>> arr=[1, 2, 3, 4]; arr[-4]=100; arr[-4], arr[-1]</code>
11	<code>>>>arr=[3, 4, 5, 6];arr[3]=100;arr[-4]=50;arr</code>	25	<code>>>> arr = [1, 2, 3, 4, 5, 6]; f = arr[1:6:2]; f</code>
12	<code>>>> arr = [5, 1, 7, 2, 8, 3]; arr[2:]=arr[4:]*2; arr</code>	26	<code>>>> arr = [5, 10, 15, 20, 25, 30]; arr[1:]</code>
13	<code>>>> arr = [5, 10, 15, 20, 25, 30]; arr[: -1]</code>	27	<code>>>> arr = [5, 10, 15, 20, 25, 30]; arr[: :-1]</code>
14	<code>>>> arr = [5, 10, 15, 20, 25, 30];arr[-1:]</code>	28	<code>>>> arr = [5, 1, 5, 2, 2, 3];arr[-1:]=[8]; arr</code>
		29	<code>>>> arr = [5, 7, 9, 1, 2, 3];arr[1:3] = [8,13];arr</code>

Пошук елемента в списку

$A = [0, 3, 5, 7, 10, 20, 28, 30, 45, 56]$

X-змінна для пошуку

$i=0$; $m=\text{int}(j/2)$; $j=\text{len}(A)-1$

Якщо $A[m] < X$ —шукаємо справа від m : $i=m+1$; $j=\text{len}(A)-1$

$[28, 30, 45, 56]$

Якщо $A[m] > X$ —шукаємо зліва від m : $i=0$; $j=m-1$

$[0, 3, 5, 7, 10]$

Якщо $A[m] = X$ —пошук завершено.

Бінарний пошук

```
A = [0, 3, 5, 7, 10, 20, 28, 30, 45, 56]
x = 45
i = 0
j = len(A) - 1
m = int(j / 2)
while A[m] != x and i < j:
    if x > A[m]:
        i = m + 1
    else:
        j = m - 1
    m = int((i + j) / 2)

if i > j:
    print('Елемент не знайдено')
else:
    print('Індекс елемента: ', m)
```

Перевірка факту входження елемента

Перевірка на *входження* елемента в список

Оператор `in`: якщо елемент входить у список, то повертається значення `True`, а якщо ні, то – `False`.

Перевірка на *невходження* елемента в список

Оператор `not in` виконує перевірку на *невходження* елемента в список: якщо елемент відсутній у списку, повертається `True`, а якщо ні, то – `False`.

Приклад 1.

```
# Перевірка на входження
```

```
>>> 2 in [1, 2, 3, 4, 5], 6 in [1, 2, 3, 4, 5]  
(True, False)
```

```
# Перевірка на неvhодження
```

```
>>> 2 not in [1, 2, 3, 4, 5], 6 not in [1, 2, 3, 4, 5]  
(False, True)
```

Метод `index()`

Щоб довідатися індекс елемента всередині списку, слід скористатися методом `index()`. Формат методу:

`index(<Значення>[, <Початок>[, <Кінець>]])`

1. Метод `index()` повертає індекс елемента, що має зазначене значення.
2. Якщо значення не входить у список, то виконується виключення `ValueError`.
3. Якщо другий і третій параметри не зазначені, то пошук буде проводитися з початку й до кінця списку.

Приклад застосування методу `index()`

Приклад 2.

```
>>> arr = [1, 2, 1, 2, 1, 7]
```

```
>>> arr.index(1), arr.index(2)  
(0, 1)
```

```
>>> arr.index(1, 1), arr.index(1, 3, 5)  
(2, 4)
```

```
>>> arr.index(3)
```

```
Traceback (most recent call last):
```

```
  File "<input>", line 1, in <module>
```

```
ValueError: 3 is not in list
```

Метод count()

Довідатися загальну кількість елементів з зазначеним значенням дозволяє метод `count(<Значення>)`

1. Якщо елемент не входить у список, то повертається значення 0.

Приклад 2.

```
>>> arr = [1, 2, 1, 2, 1]
```

```
>>> arr.count(1), arr.count(2)  
(3, 2)
```

```
>>> arr.count(3) # Елемент не входить у список  
0
```


Пошук мінімального елемента

Алгоритм пошуку мінімуму

```
s = [2, 4, 1, 3]
m = 0
i = 1
while i < len(s):
    if s[i] < s[m]:
        m = i
    i += 1
print (s[m])
```

Алгоритм пошуку максимуму

```
s = [2, 4, 1, 3]
m = 0
i = 1
while i < len(s):
    if s[i] > s[m]:
        m = i
    i += 1
print (s[m])
```

Функції `max()` і `min()`

За допомогою функцій `max()` і `min()` можна довідатися максимальне й мінімальне значення списку відповідно.

Приклад 3.

```
>>> arr = [1, 2, 3, 4, 5, 6]
```

```
>>> max(arr), min(arr)
```

```
(6, 1)
```

```
>>> arr = ["a", "b", "c", "d", "e", "f"]
```

```
>>> min(arr), max(arr)
```

```
('a', 'f')
```

```
>>> arr = ["a", "aa", "aaa", "aaaa"]
```

```
>>> min(arr), max(arr)
```

```
('a', 'aaaa')
```

Функція any()

1. Функція `any` (<Послідовність>) повертає значення `True`, якщо в послідовності існує хоч один елемент, який у логічному контексті повертає значення `True`.

2. Якщо послідовність не містить елементів, повертається значення `False`.

Приклад 4.

```
>>> any([0, None])
```

```
False
```

```
>>> any([])
```

```
False
```

```
>>> any([0, None, 1])
```

```
True
```

```
>>> any(["a"])
```

```
True
```

Функція all

1. Функція `all` (<Послідовність>) повертає значення `True`, якщо **всі** елементи послідовності в логічному контексті повертають значення `True` **або** послідовність **не містить** елементів.

Приклад 5.

```
>>> all([18, "Petrenko"])
```

```
True
```

```
>>> all([])
```

```
True
```

```
>>> all([0, "Petrenko"])
```

```
False
```

```
>>> all([18, ""])
```

```
False
```

```
>>> all([0, None])
```

```
False
```

Перевертання й перемішування списку

Метод `reverse()`

Метод `reverse()` змінює порядок проходження елементів списку на протилежний.

Метод змінює поточний список і нічого не повертає.

Приклад 6.

```
>>> arr = [1, 2, 3, 4, 5]
>>> arr.reverse() # Змінюється поточний список
>>> arr
[5, 4, 3, 2, 1]

>>> arr = ["a", "b", "c", "d"]
>>> arr.reverse()
>>> arr
['d', 'c', 'b', 'a']
```

Функція `reversed`

1. Подібність із `reverse`

Функція, як і метод `reverse`, змінює порядок проходження елементів списку на протилежний.

2. Відмінність від `reverse`

Дає можливість одержати новий список зі зворотним порядком.

Формат функції:

`reversed` (<Послідовність>).

1. Функція повертає ітератор

2. Список можна одержати за допомогою функції `list()` або генератора списків

Приклад 7. Застосування функції reversed

```
>>> arr = [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]

>>> reversed(arr)
<list_reverseiterator object at 0x02E8A530>

>>> list(reversed(arr)) # Використання list()
[10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1]

# Вивід за допомогою циклу
>>> for i in reversed(arr): print(i, end=" ")
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

# Використання генератора списків
>>> [i for i in reversed(arr)]
[10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1]
```

Функція перемішування `shuffle`

Формат функції:

`shuffle` (`<Список>`])

1. Функція з модуля `random`
2. «Перемішує» список випадковим чином. Функція перемішує список і нічого не повертає.

Приклад 8.

```
>>> import random # Підключаємо модуль random
>>> arr = [ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]

# Перемішуємо список випадковим чином
>>> random.shuffle(arr)
>>> arr
[9, 5, 7, 8, 1, 3, 6, 2, 10, 4]
```


Вибір елементів випадковим чином

Одержати елементи зі списку випадковим чином дозволяють функції з модуля `random`.

Функція `choice`

`choice (<Послідовність>)`

Функція повертає випадковий елемент із будь-якої послідовності (рядка, списку, кортежу):

```
>>> import random #підключаємо модуль random
```

```
# Список
```

```
>>> random.choice(["s", "t", "r", "i", "n", "g"])  
't'
```

```
# Рядок
```

```
>>> random.choice("programming")  
'i'
```

```
# Кортеж
```

```
>>> random.choice((1, 1.12345, "tuple"))  
1.12345
```

Функція sample

`sample(<Послідовність>, <Кількість елементів>)`

1. Повертає список із зазначеної кількості елементів.
2. У цей список потраплять елементи з послідовності, обрані випадковим чином.
3. Як послідовність можна вказати будь-які об'єкти, що підтримують ітерації.

Приклад 9.

```
>>> arr = [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]
>>> random.sample(arr, 2)
[3, 7]
>>> random.sample(arr, 4)
[4, 8, 10, 2]
>>> arr # Сам список не змінюється
[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]
```

Сортування

Сортування вибором

```
a=[7, 3, 4, 5, 9]
for i in range(len(a)-1):
    for j in range(i+1, len(a)-1):
        if a[i]>a[j]:
            a[i], a[j] = a[j], a[i]

print(a)
```

Бульбашкове сортування

```
a = [5, 2, 7, 4, 0, 9, 8, 6]
n = 1
while n < len(a):
    for i in range(len(a)-n):
        if a[i] > a[i+1]:
            a[i], a[i+1] = a[i+1], a[i]
    n += 1
print(a)
```

Сортування списку

Відсортувати список дозволяє метод `sort()`.

Метод має наступний формат:

```
sort([key=None], reverse=False)
```

1. Усі параметри не є обов'язковими.
2. Метод змінює поточний список і нічого не повертає.
3. Параметр `key` може вказувати на функцію, що задає умови сортування

Приклад сортування за зростанням

(параметр `reverse=False` за замовчуванням)

Приклад 10.

```
>>> arr = [2, 7, 10, 4, 6, 8, 9, 3, 1, 5]
>>> arr.sort() # Змінює поточний список
>>> arr
[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]
```

Приклад сортування за спаданням

(параметр `reverse= True`)

Щоб відсортувати список за спаданням, слід в параметрі `reverse` указати значення `True`:

Приклад 11.

```
>>> arr = [7, 2, 10, 4, 8, 6, 9, 3, 1, 5]
>>> arr.sort(reverse = True)
>>> arr # Сортування за спаданням
[10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1]
>>> arr = ["sky", "land", "water", "fire", "sun"]
>>> arr.sort(reverse = True)
>>> arr
['water', 'sun', 'sky', 'land', 'fire']

>>> arr = ["sky", "land", "water", "fire", "Sun"]
>>> arr.sort(reverse = True)
>>> arr
['water', 'sky', 'land', 'fire', 'Sun']
```

Сортування залежить від регістру

Стандартне сортування залежить від регістру символів

Приклад 12.

```
arr = ["ant", "Asia", "bee", "Brazil"]
```

```
arr.sort()
```

```
for i in arr:
```

```
    print(i, end=" ")
```

```
# Результат виконання: Asia Brazil ant bee
```

Щоб регістр символів не враховувався, можна вказати посилання на функцію для зміни регістру символів у параметрі `key`

Приклад 13.

```
arr = ["ant", "Asia", "bee", "Brazil"]
```

```
arr.sort(key=str.lower) # Указуємо метод lower()
```

```
for i in arr:
```

```
    print(i, end=" ")
```

```
# Результат виконання: ant Asia bee Brazil
```

Інші застосування параметра `key`

1. У параметрі `key` можна вказати функцію, що виконує будь-яку дію над кожним елементом списку.
2. Як єдиний параметр вона повинна приймати значення чергового елемента списку, а як результат – повертати результат дій над ним.
3. Цей результат буде брати участь у процесі сортування, але значення самих елементів списку не зміняться.

Приклад 14. Сортування по першому елементу

```
>>> def getkey(item):  
    return item[0]  
  
>>> s = [[10, 3], [1, 7], [9, 34], [3, 64]]  
>>> s.sort(key=getkey); s  
[[1, 7], [3, 64], [9, 34], [10, 3]]
```

4. Метод `sort()` сортує сам список і не повертає жодного значення.

Функція `sorted()`

Функція `sorted()` формує новий список, а поточний список залишає без змін.

```
sorted(<Послідовність>[, key=None] [, reverse=False])
```

1. Перший параметр `<Послідовність>` повинен містити список, який необхідно відсортувати.
2. Параметр `key` може вказувати на функцію, що задає умови сортування
3. Параметр `[reverse= False]` сортувати за зростанням.
Параметр `[reverse= True]` сортувати за спаданням.

Приклад 15. Застосування функції `sorted()`

```
>>> arr = [7, 10, 4, 2, 6, 8, 9, 3, 1, 5]
```

```
>>> sorted(arr) # Повертає новий список!  
[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]
```

```
>>> sorted(arr, reverse=True) # Повертає новий  
список!  
[10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1]
```

```
arr = ["Asia", "bee", "ant", "Brazil"]  
arr1 = sorted(arr, key=str.lower) # метод lower()  
for i in arr1:  
    print(i, end=" ")  
# Результат виконання: ant Asia bee Brazil
```

Заповнення списку числами

Створити список, що містить діапазон чисел, можна за допомогою функції `range()`. Функція повертає діапазон, який перетворюється на список викликом функції `list()`.

Функція `range()` має наступний формат:

```
range ( [ <Початок>, ] <Кінець> [, <Крок> ] )
```

1. Перший параметр `<Початок>` задає початкове значення – якщо він не зазначений, використовується значення 0.
2. У другому параметрі `<Кінець>` вказується кінцеве значення.
Кінцеве значення не входить у діапазон, що повертається.
3. Якщо параметр `<Крок>` не зазначений, то використовується значення 1.

Приклади застосування функції range ()

Приклад заповнення списку числами від 0 до 10:

Приклад 16.

```
>>> list(range(11))  
[0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]
```

Створимо список, що містить діапазон чисел від 1 до 15:

Приклад 17.

```
>>> list(range(1,16))  
[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,  
15]
```

Тепер змінимо порядок проходження чисел на протилежний:

```
>>> list(range(15, 0, -1))  
[15, 14, 13, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1]
```

Перетворення списку в рядок. Метод `join()`

Перетворити список у рядок дозволяє метод `join()`. Елементи додаються через зазначений роздільник.

Формат методу:

`<Рядок> = <Роздільник>.join(<Послідовність>)`

Приклад 18.

```
>>> arr = ["word1", "word2", "word3"]
>>> "-".join(arr)
'word1 - word2 - word3'
```

Елементи списку повинні бути рядками, інакше повертається виключення `TypeError`: **Приклад 19.**

```
>>> arr = [ "word1", "word2", "word3", 2]
>>> " - ".join(arr)
```

Traceback (most recent call last):

File "<input>", line 1, in <module>

TypeError: sequence item 3: expected str instance, int found

Як уникнути виключення в методі join()

Уникнути цього виключення можна за допомогою **виразу-генератора**, усередині якого поточний елемент списку перетворюється в рядок за допомогою функції `str()`:

Приклад 20.

```
>>> arr = ["word1", "word2", "word3", 2]
>>> " - ".join(( str(i) for i in arr ))
'word1-word2-word3-2'
```

Крім того, за допомогою функції `str()` можна відразу одержати строкове представлення списку:

Приклад 21.

```
>>> arr = [ "word1", "word2", "word3", 2]
>>> str(arr)
"['word1', 'word2', 'word3', 2]"
```

Кортежі

Подібність зі списками – є впорядкованими послідовностями елементів.

Відмінність від списків – змінити кортеж не можна.

Можна сказати, що кортеж – це список, доступний тільки для читання.

Створити кортеж можна за допомогою функції

```
tuple ( [<Послідовність>] )
```

1. Функція дозволяє перетворити будь-яку послідовність у кортеж.
2. Якщо параметр <Послідовність> не зазначений, то створюється порожній кортеж.

Приклад 22. Приклади створення кортежу з `tuple`

```
>>> tuple() # Створюємо порожній кортеж  
( )
```

```
>>> tuple("String") # Перетворимо рядок у кортеж  
( 'S', 't', 'r', 'i', 'n', 'g' )
```

```
>>> tuple([1, 2, 3, 4, 5]) # Перетворимо список у  
кортеж  
(1, 2, 3, 4, 5)
```

Створення кортежу безпосереднім задаванням елементів

Кортеж задають, указавши всі елементи через кому усередині круглих дужок (або без дужок):

Приклад 23.

```
>>> t1 = ()      # Створюємо порожній кортеж
>>> t2 = (5,)    # Створюємо кортеж з одного елемента
>>> t3 = (1, "str", (3, 4)) # Кортеж із трьох
елементів
>>> t4 = 1, "str", (3, 4)   # Кортеж із трьох
елементів без дужок
>>> t1, t2, t3, t4
((), (5,), (1, 'str', (3, 4)), (1, 'str', (3, 4)))
```


Для створення кортежу необхідна кома

1. Щоб створити кортеж з одного елемента, необхідно наприкінці **вказати кому**

```
>>> t = (5,).
```

Саме **коми формують кортеж**, а не круглі дужки. Якщо усередині круглих дужок немає ком, то буде створений об'єкт іншого типу.

Приклад 24.

```
>>> t = (5); type(t)
```

```
<class 'int'>
```

```
# Одержали число, а не кортеж!
```

```
>>> t = ("str"); type(t) # Одержали рядок, а не  
кортеж!
```

```
<class 'str'>
```

Не дужки формують кортеж, а коми.

Будь-який вираз в мові Python можна взяти в круглі дужки.

Структура кортежів

1. Позицію елемента в кортежі задають *індексом*.
2. Нумерація елементів кортежу (як і списку) починається з 0.
3. Як і всі послідовності, кортежі підтримують:
 - доступ до елемента по індексу [],
 - одержання зрізу [::],
 - конкатенацію (оператор +),
 - повторення (оператор *),
 - перевірку на входження (оператор in)
 - перевірку на невходження (оператор not in).

Приклад 25

```
>>> t = (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)
>>> t[0]    # Одержуємо значення першого елемента
кортежу
1
>>> t[::-1]    # Змінюємо порядок проходження
елементів
(9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1)
>>> t[2:5]    # Одержуємо зріз
(3, 4, 5)
>>> 8 in t, 0 in t    # Перевірка на входження
(True, False)
>>> (1, 2, 3)*3
(1, 2, 3, 1, 2, 3, 1, 2, 3)
>>> (1, 2, 3) + (4, 5, 6) # Конкатенація
(1, 2, 3, 4, 5, 6)
```

Кортежі - незмінювані типи даних

Кортежі, як уже неодноразово відзначалося, є **незмінюваними типами даних**. Іншими словами, можна одержати елемент по індексу, але змінити його не можна:

Приклад 26

```
>>> t = (1, 2, 3) # Створюємо кортеж
>>> t[0] # Одержуємо елемент по індексу
1
```

```
>>> t[0] = 50 # Змінити елемент по індексу не
можна!
```

```
Traceback (most recent call last):
```

```
File "<input>", line 1, in <module>
```

```
TypeError: 'tuple' object does not support item
Assignment
```

Функції й методи для кортежів

Кортежі підтримують уже знайомі нам по списках функції `len()`, `min()`, `max()`, методи `index()` і `count()`.

Приклад 27.

```
>>> t = (1, 2, 3) # Створюємо кортеж
```

```
>>> len(t) # Одержуємо кількість елементів
3
```

```
>>> t = ( 1, 2, 1, 2, 1)
```

```
# Шукаємо елементи в кортежі
```

```
>>> t.index(1), t.index(2)
(0, 1)
```

Множини

Множина – це неупорядкована послідовність унікальних елементів, з якою можна порівнювати інші елементи, щоб визначити, чи належать вони цій множині.

Оголосити множину можна за допомогою функції **set()**:

Приклад 28.

```
>>> s = set()  
>>> s  
set()
```

Функція `set()` дозволяє також перетворити елементи послідовності в множину:

Приклад 29. Перетворення в множину

```
>>> set("string") # Перетворимо рядок  
{ 'i', 'r', 'g', 's', 'n', 't' }
```

```
>>> set([1, 2, 3, 4, 5]) # Перетворимо список  
{1, 2, 3, 4, 5}
```

```
>>> set((1, 2, 3, 4, 5)) # Перетворимо кортеж  
{1, 2, 3, 4, 5}
```

```
>>> set([1, 2, 3, 1, 2, 3]) #залишаються тільки  
унікальні  
{1, 2, 3}
```

Інші способи перетворення в множину

Перебрати елементи множини дозволяє цикл `for`:

Приклад 30.

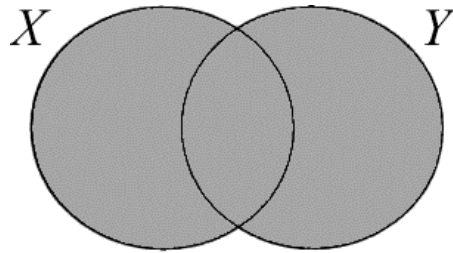
```
>>> for i in set([1, 2, 3]): print(i)
1 2 3
>>> for i in {1, 2, 3}: print(i)
1 2 3
```

Одержати кількість елементів множини дозволяє функція `len()`:

Приклад 31.

```
>>> len(set([1, 2, 3]))
3
```


Оператори й методи для роботи з множинами

Оператори `|` і `union()` – поєднують дві множини:

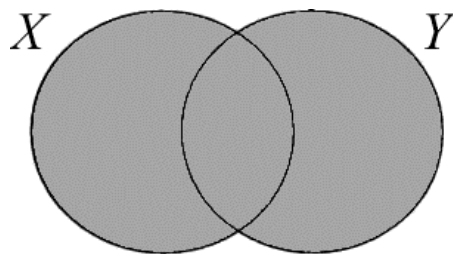
Приклад 32.

```
>>> s = set([1, 2, 3])
>>> s.union(set([4, 5, 6])), s | set([4, 5, 6])
({1, 2, 3, 4, 5, 6}, {1, 2, 3, 4, 5, 6})
```

Якщо елемент уже міститься в множині, то він повторно доданий не буде:

Приклад 33.

```
>>> set([1, 2, 3]) | set([1, 2, 3])
{1, 2, 3}
```


Оператори **`a |= b`** і **`a.update(b)`** – додають елементи множини `b` у множину `a`:

Приклад 35.

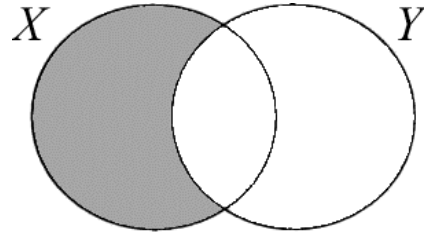
```
>>> s = set([1, 2, 3])
```

```
>>> s.update(set([4, 5, 6]))
```

```
>>> s
{1, 2, 3, 4, 5, 6}
```

```
>>> s |= set([7, 8, 9]); s
{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9}
```

Оператори **-** і **difference()** – обчислює різницю множин:

Приклад 36.

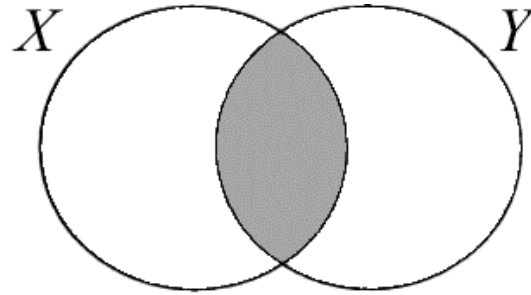
```
>>> set([1, 2, 3]) - set([1, 2, 4])
set([3])
>>> s = set([1, 2, 3])
>>> s.difference(set([1, 2, 4]))
set([3])
```

Оператори **a -= b** і **a.difference_update(b)** – видаляють елементи із множини **a**, які існують і в множині **a**, і в множині **b**:

Приклад 37.

```
>>> s = set([1, 2, 3])
>>> s.difference_update(set([1, 2, 4])); s
{3}
>>> s -= set([3, 4, 5]); s
set()
```

Оператори `&` і `intersection()` – виконують перетин множин.

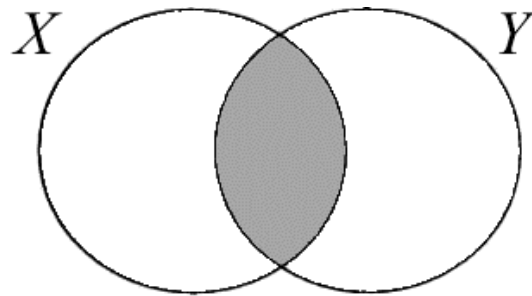

Дозволяють одержати елементи, які існують в обох множинах:
Приклад 38.

```
>>> set([1, 2, 3]) & set([1, 2, 4])  
{1, 2}
```

```
>>> s = set([1, 2, 3])
```

```
>>> s.intersection(set([1, 2, 4]))  
{1, 2}
```


Оператори **`a &= b`** і **`a.intersection_update b`** – у множині `a` залишаться елементи, які існують і в множині `a` й у множині `b`:

Приклад 39.

```
>>> s.intersection_update(set([1, 2, 4]))
```

```
>>> s
{1, 2}
```

```
>>> s &= set([1, 6, 7])
```

```
>>> s
{1}
```